

POSTANOWIENIE

20 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 20 grudnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa N.S.

przeciwko K.M.

o rozwód,

na skutek wystąpienia przez Sąd Okręgowy w Koszalinie

postanowieniem z 29 listopada 2024 r., I 2 C 642/24,

o oznaczenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy,

odmawia oznaczenia sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 29 listopada 2024 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie – w sprawie z powództwa N.S. przeciwko K.M. o rozwód – zwrócił się do Sądu Najwyższego o oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oznaczenie przez Sąd Najwyższy sądu właściwego do rozpoznania powództwa o rozwód, w trybie art. 45 k.p.c., będzie uzasadnione dopiero w razie uznania, że w okolicznościach faktycznych sprawy nie jest możliwe ustalenie właściwości miejscowej sądu na podstawie art. 41 k.p.c. Przedstawienie okoliczności, które świadczyłyby o wystąpieniu stanu rzeczy wypełniającego hipotezę normy wynikającej z art. 45 k.p.c. należy do sądu występującego

o oznaczenie sądu właściwego, co – w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego – może nastąpić wyłącznie w uzasadnieniu takiego postanowienia. Bez sporządzenia uzasadnienia Sąd Najwyższy nie jest bowiem w stanie przeprowadzić oceny zasadności wystąpienia z żądaniem wskazania sądu właściwego miejscowo (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 stycznia 2021 r., I CO 155/20, z 29 maja 2018 r., III CO 56/18; z 1 czerwca 2015 r., III CO 37/15 i z 13 listopada 2007 r., III CO 17/07 oraz z 30 września 2020 r., II CO 222/20). Niekiedy Sąd Najwyższy uwzględnia złożone przez sądy wnioski o wyznaczenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy pomimo niesporządzenia uzasadnienia postanowienia sądu występującego z takim wnioskiem. Ma to miejsce jedynie w takich sytuacjach, w których w sposób oczywisty z akt sprawy wynika niemożność wskazania sądu właściwego do rozpoznania sprawy, co w sprawach o rozwód dotyczy niemożności wskazania sądu według reguł określonych w art. 41 k.p.c. Taka sytuacja nie zachodzi jednak w sprawie, w której postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie z 29 listopada 2024 r. nie zawiera uzasadnienia.

Kryteriami wyznaczającymi właściwość miejscową sądu w sprawach ze stosunku małżeństwa, zgodnie z obecnym brzmieniem art. 41 k.p.c., są w pierwszej kolejności ostatnie miejsce zamieszkania małżonków w okręgu tego samego sądu, jeżeli przynajmniej jedno z małżonków ma nadal w okręgu tego sądu miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. W przypadku braku takiej podstawy, wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma – sąd miejsca zamieszkania powoda. Ustalenie właściwości miejscowej w sprawie o rozwód możliwe jest zatem w oparciu o trzy kryteria (przesłanki) kolejno określone w tym przepisie. W konsekwencji, dopiero w razie stwierdzenia, że żadna ze stron nie przebywa z zamiarem stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 25 k.c.) lub że poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej mają miejsce zwykłego pobytu, uzasadnione będzie oznaczenie przez Sąd Najwyższy, w trybie określonym przez art. 45 k.p.c., sądu, przed którym należy wytoczyć powództwo.

W zakresie dotyczącym przesłanek istotnych przy ustalaniu właściwości miejscowej ze stosunku małżeństwa, należy wskazać, że z części wstępnej pozwu o rozwód z 11 czerwca 2024 r. (data pisma), wniesionego 25 czerwca 2024 r.,

wynika, że powódka N.S. oznaczyła jako swoje miejsce zamieszkania D., a jako miejsce zamieszkania pozwanego K.M. – D.1, Irlandia. Następnie, w uzupełnieniu braków formalnych pozwu, podała jako ostatnie wspólne miejsce zamieszkania stron D.1, Irlandia oraz nadmieniła, że obie strony posiadają obywatelstwo polskie. Pozwany w odpowiedzi na pozew (pismo z 14 września 2024 r.) podał, że powódka w czerwcu 2024 r. przeprowadziła się do Polski do wcześniejszego miejsca zamieszkania oraz że obecnie nie mieszkają razem. Na rozprawie 29 listopada 2024 r. powódka podtrzymała pozew, oświadczając, że ostatnie wspólne miejsce zamieszkania stron to Irlandia. Dodała, że wcześniej w Polsce mieszkali, ale nie razem. Pozwany potwierdził te informacje oraz podał, że mieszka na stałe w Irlandii.

Okoliczności te nie zostały poddane analizie Sądu Okręgowego z perspektywy normy wyrażonej w art. 41 k.p.c. z uwzględnieniem zasad określonych w art. 15 k.p.c. Czyniło to przedwczesnym oznaczenie sądu właściwego na podstawie art. 45 k.p.c. przez Sąd Najwyższy.

Z tych względów orzeczono, jak w sentencji.

(M.M.)

[a.ł]